

Društvo izvornog folklora Koprivnički Ivanec – 90 godina njegovanja kulturne baštine

RENATA KOTUR JAKUPIĆ

1. Uvod

Koprivnički Ivanec, Kunovec, Goričko, Botinovec i Pustakovec mjesta su koja čine Općinu Koprivnički Ivanec i Župu svetog Ivana Krstitelja. Ova mala zajednica s oko 2100 stanovnika na 33 kvadratna kilometra kao dio kulturnog nasljeđa njeguje izvorne pjesme, plesove, glazbu, običaje kao i jedinstveni izvorni vez i živopisnu narodnu nošnju koju taj vez obilježava. Svoj vez i nošnju njeni baštinci nazivaju *ivanečkim* ili *ivanjskim vezom* i *nošnjom*¹, a kada u javnosti žele otkloniti povezivanje s gradom Ivancem u Hrvatskom zagorju tada upotrebljavaju nazive *izvorni vez* odnosno *izvorna nošnja Koprivničkog Ivanca*.

Bogatu baštinu preko devet desetljeća promiču, njeguju i prenose na sljedeće naraštaje članovi *Društva izvornog folklora Koprivnički Ivanec*, kraticom zvanog *DIF*, koje danas broji više od sto članova, od čega šezdesetak aktivnih u odrasloj i dječjoj plesno-pjevačkoj skupini, tamburaškoj odrasloj skupini i tamburaškom podmlatku te skupini izvornih vezilja.

2. Ivanečki vez

Izvorni vez s područja Koprivničkog Ivanca po tehnici izrade i motivima jedinstven je u svijetu. To je sitan vez za koji se ne koriste gotove sheme i nacrti, čime do izražaja dolazi vještina i maštovitost vezilja – *našivola*. *Ivanečki vez* ima zadana polazišta: 11 bodova, 20 motiva i 7 boja raspoloživih za korištenje u određenim međusobnim kombinacijama. Zadano je i ruho koje vez krase: ivanjsku žensku narodnu nošnju, odnosno rukave košulje – *plečka*, kapice – *poculice* i velike crne marame – *ropce našitake*. *Ivanečki vez* izrađuje se na lanenom ili pamučnom platnu, plišu, čoji ili glotu ravnim bodom, zrnčanim bodom, ovijancem, lančancem zvanim *racina steza*, obametom, plosnim bodom, križićima i plosnim vezom brojem te *preplitanjem* i *prepi-kavanjem*. Crvena boja je temeljna i najviše se koristi, kako u svjetlijoj varijanti tako i u tamnijim nijansama od jarke do zagasite crvene te tamnije *višnjove* i *vinske* boje. Ostale boje *ivanečkog veza* su bijela, plava, ljubičasta, zelena, narančasta i crna. Njih vezilja slaže prema vlastitoj želji, poštujući pri tome zadana pravila kombiniranja odnosno redanja boja i vezenih motiva inspiriranih prirodom i nekadašnjim životnim seoskim okruženjem. Motivi *ivanečkog veza* su: *steza*, *varica*, ružica, *cvet* i *list deteline*, srce, ljiljan, žito ili klasje, tratinčica, žirek, ve-

1 Tijekom druge polovice prošlog stoljeća uvriježilo se korištenje naziva *ivanečki*, ali stanovnicima je draži prvobitni oblik pridjeva *ivanjski* od imenice Ivanje, koja se odnosi na vjerski blagdana (svetkovanje sv. Ivana Krstitelja).

Sl. 1. Rukav *plečka* s *ivanečkim* vezom motivi velikih tulipana, *pleček* u vlasništvu DIF-a (autorica fotografije Renata Kotur Jakupić)

Sl. 2. Poštanske marke s motivom *ivanečkog* veza (autorica fotografije Renata Kotur Jakupić)

liki i mali tulipan, *turnjek*, velike i male ruže, *frke*, vitice, točke, čičak, *grozdek*, *cvet* čička, *cvetje* s *podolja* i razno poljsko cvijeće. Zbog jedinstvenosti izvornog veza Ministarstvo kulture Republike Hrvatske uvrstilo je 2011. godine umijeće izrade *ivanečkog* veza na Listu nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Nositelj zaštite je Društvo izvornog folklor Koprivnički Ivanec. Zaštita obuhvaća čuvanje svojstva, oblika, izgleda i značenja izvornog *ivanečkog* veza. Za izradu oponašanja ili

replike *ivanečkog* veza potrebno je od Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture u Bjelovaru tražiti odobrenje za izradu i uvjete pod kojim bi se oponašak ili replika izrađivala, uz zadovoljenje okolnosti zaštite nematerijalnog dobra. To je posebno važno u sadašnje doba kada rastu zahtjevi za stilizacijom i komercijalizacijom veza.

Dugogodišnja želja Ivančana da njihov izvorni vez bude motiv na poštanskoj marki ispunila se 2017. godine kada je Hrvatska pošta u ediciji maraka na temu hrvatske etnografske baštine pustila u opticaj marku s motivom *vurice* koji se nalazi na rukavima *plečka*, nominalne vrijednosti od 4,60 kuna i u nakladi od pola milijuna primjeraka. Autor marke s *ivanečkim* vezom je Orsat Franković, a fotografija je iz zbirke *Društva izvornog folklor Koprivnički Ivanec*. Članovi Društva posebno su ponosni na činjenicu da motiv *ivanečkog* veza kao djelić svog nasljeđa mogu u svijet slati i putem pisma ili razglednice.

3. Opis nošnje

Ženska svečana nošnja Koprivničkog Ivanca osebujno je i vrlo živopisno tradicijsko ruho. Na noge dolaze obojci – *bojki* i čizme, nekada samo crne s tvrdim sarama, a od sredine prošlog stoljeća višebojno ukrašene crne i crvene. Oglavlje udane žene sadrži pomagalo za namatanje kose počesljane na razdjeljak i dvije pletenice – *kofrtalo*, platnenu traku za vezanje oko glave s ukrašenim rubom – *potšpice*, izvezenu kapicu – *poculicu*, kukičanu čipku na *poculici* – špice i – svilenu crnu traku sa cvjetnim motivima – *pantlin* dodatno ukrašenu šikom – okruglim sjajnim metalnim pločicama. Djevojačko ogavlje čini kosa počesljana u razdjeljak i pletenicu – *kitu* zavezanu crvenom trakom – *mašlinom*.

Odjevni predmeti su: *pocuknjenke* – nabrane podsuknje s rubom od platnene šlinge; *pleček* – pamučna košulja s bogato izvezanim rukavima i ukrasnim končanim trakama oko vrata, zapešća i na prednjici; *robača* – jako nabrana suknja u pet *pola* od lana, konoplje ili pamuka; *frtun* – crna pregača od glota na *falde* s *točkanim* porubom; *pojas* – tkana traka za

Sl. 3. Članovi DIF-a na obilježavanju 90. godišnjice društva na 30. Ivančičkim kresovima u Koprivničkom Ivancu 16. lipnja 2018. (fotoarhiv DIF-a)

struk; *peča* – marama od bijelog jednostavnog ili čipkanog tila, obrubljena platnenom šlingom; *robac našitak* – velika trokutna marama od crne čoje, pliša ili glota, izvezena uz kraće rubove, s *točkanim* obodom uz koji se nalaze štranclji – omče od vune te tibetni *robac* – trokutna marama sa cvjetnim motivima u crvenoj, *višnjevoj*, *vinskoj* ili ljubičastoj boji ukrašena *štranclima*; *kožulec* – prsluk od crnog

baršuna s ukrasima i krznenim obodom; ukrasna kopča – *ivanjska iglica*; *kraluši* – ogrlica od perlica u više boja i *ropček* – maramica.

Djevojke ne nose *kožulec* niti *poculicu*. *Ropce* i rukave tamnijih boja te manje ukrašen vez nose starije žene, dok su mladim ženama i djevojkama namijenjeni *ropci* i vez svjetlijih crvenih boja i s više ukrasa. Crne *ropce našitake* nose samo starije žene.

Sl. 4. Rekonstrukcija običaja paljenja krijesa na *ivanjsko navečerje* 23. travnja 2019. u Koprivničkom Ivancu (autor fotografije Ivica Jakupić)

Osim cjelovitosti svih navedenih dijelova nošnje, njenu izvornost čini i način na koji je odjevena. Redosljed odijevanja je sljedeći: prvo se obuku *bojci* i čizme, zatim se obuku tri *podstuknjenke*, potom *plečček* i dobro izglačana *robača*. Kosa se počeslja na uredan pravilan razdjeljak i namota na *kofrtalo* pa se oko glave zavežu *potšpice*. Onda se na to nataknje *poculica* sa špicama i stavi se *pantlin*. Na *robaču* se zaveže *frtun* tako da nije ni kraći ni duži od *robače* i namota se *pojas*. *Peča* se slaže na ramena tako da se njeni krajevi preklope s desne na lijevu stranu i zataknu za *pojas*. Na to se stavi *robec* na isti način, s time da ga se uredno složi oko vrata i na ramenima, pa mu se krajevi otraga lagano zavežu. Nakon što se sve poravna, *robec* se spoji *ivanjskom iglicom*, oko vrata stavi se *kraluš*, a u ruku *počček*.

Mušku narodnu nošnju čine: *robača* (košulja), *gače* (hlače), *lajbec* (prsluk), škrlak s *ci-merom* i čizme.

Šira hrvatska, a ponekad i lokalna javnost poistovjećuju ivanjsku nošnju s Podravinom i nazivaju je *podravskom nošnjom*, što se u izvornoj sredini ne smatra prihvatljivim. Baštinici ovog izvornog tradicijskog ruha prihvaćaju pridjev *podravska* i ističu ga u kontekstu zemljopisnog određenja sukladno činjenici da je Koprivnički Ivanec općina u Podravini pa je time i *ivanjska nošnja* jedna od više *podravske* nošnje, koje se međusobno značajno razlikuju. Kako je po bogatstvu i količini veza, brojnijim dijelovima nošnje i po živopisnosti veza *ivanjska nošnja* prepoznatljiva među svim drugim nošnjama na području Podravine, ovu nošnju koriste amaterska i profesionalna folklorna društva za koreografirane nastupe inspirirane folklorom iz Podravine. Izvorni baštinici uvijek ističu da je njihova nošnja temelj kulturnog identiteta i autohtono tradicijsko nasljeđe u prvom redu naselja općine Koprivničkog Ivanca i s pravom očekuju od svih, posebice neautohtonih korisnika, upotrebu točnih imena nošnje kod svakog oblika predstavljanja, kako se ne bi zanemarivalo i gubilo poznavanje njenog izvornog porijekla i ishodišta. Osobit običaj s područja Koprivničkog Ivanca su *ivanjski svati* – skup autohtonih svadbenih navada između dva svjetska rata – u koreografijama drugih društava isto tako neprecizno

Sl. 5. Članovi DIF-a na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu 25. srpnja 1976. (fotoarhiv DIF-a)

zvanih *podravske svatima*. *Ivanjskim svatima* posvećena je emisija pučke i predajne kulture Hrvatske televizije snimljena 2007. godine u kojoj su sudjelovali članovi DIF-a.

4. Društvo izvornog folkloru Koprivnički Ivanec

4.1. Nastanak i djelovanje do osamostaljenja Republike Hrvatske

Današnje Društvo izvornog folkloru Koprivnički Ivanec raspolaže uglavnom osnovnim podacima o svojoj povijesti, jer sačuvane arhive starijih datuma Društvo nema. Pretpostavlja se da je značajan dio arhivskog materijala uništen. Pojedini folklorni aktivisti i entuzijasti sačuvali su dio dokumenata, članaka, fotografija i bilježaka o značajnim događajima. Taj materijal je u osobnoj arhivi kod njih ili njihovih nasljednika, ali se u DIF-u nadaju da će im dio te građe u budućnosti biti ustupljen. Društvo djeluje preko 90 godina uz manja zatišja nametnuta ratnim zbivanjima ili smjenom generacija. Kao početak organiziranih folklornih aktivnosti u Koprivničkom Ivanu smatra se 1928. godina i osnivanje tamošnjeg ogranaka kulturno-prosvjetne organizacije *Seljačke sloge*, u sklopu koje su se u to vrijeme u mnogim hrvatskim selima organizirale raznovr-

sne kulturne, a time i folklorne družine. Neposredni povod tomu bio je odlazak nekolicine mještana 12. kolovoza 1928. godine u Zagreb u svečanim *ivanjskim nošnjama* kako bi odali počast preminulom Stjepanu Radiću. U narednom razdoblju, osim zatišja tijekom Drugog svjetskog rata, članovi ivanjske *Seljačke sloge* imaju zapažene folklorne nastupe održane uz razne svečane prigode, na folklornim priredbama i susretima u svom kraju i izvan njega te se posvećuju prikupljanju ivanjskog folklornog materijalnog i nematerijalnog blaga u suradnji s muzejskim stručnjacima i etnolozima. Pripadnici mlađe generacije postaju nositelj obnovljenog folklornog života.

Od 1966. godine pod vodstvom Dragutina Vrbana društvo koristi naziv *Izborna folklorna družina Koprivnički Ivanec*. Promjenom imena željelo se naglasiti čuvanje izvornosti narodne nošnje, pjesama, plesova i običaja svog kraja. Izabrani nakon stroge i temeljite provjere od strane izaslanika *Prosvjetnog sabora Hrvatske* 28 članova *Družine* zapaženo je predstavilo ivanjsku izvornu baštinu na drugoj *Međunarodnoj smotri folkloru* održanoj u Zagrebu u srpnju 1967. godine kada su, osim na smotri gostovali i u emisiji *Radio Zagreba*. *Družina* je sudjelovala i na sljedećoj, trećoj zagrebačkoj *Međunarodnoj smotri folkloru* 1968. godine.

Sljedeća značajna godina je 1976. kada se aktivnosti društva intenziviraju na inicijativu Tomislava Vrbana, Dragutinovog sina. Iako *Družina* djeluje pod okriljem Mjesne zajednice Koprivnički Ivanec, radi djelotvornijeg rada uvodi se funkcija predsjednika, tajnika i blagajnika društva, koje tada okuplja oko 70 članova u folklornoj i tamburaškoj skupini te tamburaškom podmlatku. Uvježbavanje plesova pripremao je Josip Jalžabetić i potom Nada Šešić, pjevanje i sviranje Krešo Lukačić, a glazbenu pratnju Ivica Vukić, koji je podučavao i mlade tamburaše. Društvo 1976. godine ponovno sudjeluje na već renomiranoj *Međunarodnoj smotri folkloru* u Zagrebu, koja je potaknula prvog predsjednika *Družine* Tomislava Vrbana i učitelja glazbe Ivicu Vukića da osmisle priredbu izvornog plesa, pjesama, glazbe i narodnih običaja pod imenom *Ivanečki kresovi*. Prvi *Kresovi* pripremljeni su uz pomoć

cijelog sela i mjesne zajednice za samo mjesec dana, što najviše govori o tadašnjem velikom zanosu i trudu Ivančana. *Ivanečki kresovi* i druge brojne i zapažene folklorne aktivnosti u narednom razdoblju uspješno su održavani 13 godina zaredom. Od značajnijih nastupa slijedi onaj iz 1982. godine *Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu*, kada su Ivančani sudjelovali u svečanoj povorci i održali nastup u *Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog*, izvodeći *Ivo nam je kres nakuril, Rascvela se leluja, Huncmut tata, Naše selo namejala zelo*, podravsku polku i *Ivanec je lepo selo*. Iste godine statutom se određuje korištenje imena *Društvo izvornog folkloru Koprivnički Ivanec*, koje i danas nosi.

Uz više nastupa na prestižnim Đakovačkim *vezovima* i *Vinkovačkim jesenima*, izvornu baštinu svog kraja članovi *DIF-a* predstavljali su na brojnim folklornim manifestacijama kod kuće i diljem Hrvatske i bivše Jugoslavije te u Mađarskoj, Italiji, Njemačkoj, Austriji, a u novije doba još i Makedoniji, Belgiji, Slovačkoj i Latviji.

Pola stoljeća od osnutka *DIF-a* obilježeno je 1978. godine svečanom sjednicom, otkrivanjem spomen-ploče u čast seljačke bune u Kunovcu, izložbom dokumenata i fotografija iz rada društva, izložbom prikupljenih etnografskih predmeta te nastupom profesionalnog folklornog ansambla *Lado* iz Zagreba. Kao vrlo aktivno društvo u Podravini u to doba, *Društvo izvornog folkloru* bilo je 1983. godine domaćin *Prve koprivničke općinske smotre tamburaških i folklornih sastava ustiliziranom i izvornom folkloru*. Ivančani su kao izvorni folklorni sastav u razdoblju od 1983. do 1987. godine zastupali tadašnju Općinu Koprivnica na regionalnim smotrama. Voditeljice u to vrijeme bile: za odrasle folklorashe Snježana Sremec, rođ. Majtan i za dječju skupinu Marina Rodek, rođ. Jakupić. Predsjednici *DIF-a* nakon Tome Vrbana, bili su Zvonko Vidović i Josip Friščić.

4.2. Djelovanje nakon osamostaljenja Republike Hrvatske

Aktivnosti folklornog društva u Koprivničkom Ivancu od 1988. godine su stagnirale, da bi sredinom devedesetih ponovno ojačala

briga za kulturnu baštinu kao i želja za folklornim djelovanjem. Godine 1996. u *Domu Podravaca* u Zagrebu u organizaciji *Udruge podravskih studenata* predstavljena je Općina Koprivnički Ivanec, između ostaloga, izložbom rukotvorina s *ivanečkim vezom*, narodnom nošnjom i pjesmom članica društva uz tamburašku pratnju, čime je obilježena dvadeseta godišnjica pokretanja *Ivanečkih kresova*.

U tom razdoblju u mjestu se intenzivira izrada *ivanečkog veza* za narodnu nošnju i stvaraju se suvenirni i raznovrsni upotrebnici i ukrasni predmeti s vezenim ivanečkim motivima. Njih su među prvima počele izrađivati Doro-teja Jakupić, čijoj je liniji vezenih suvenira *Hrvatska gospodarska komora* dodijelila znak *Izvorno hrvatsko* i koja je bila vrlo angažirana u podučavanju više generacija djevojčica osnovnoškolskog uzrasta umijeću izrade *ivanečkog veza*, te Katarina Vrban i Zlata Kovač. Interes i entuzijizam djece i mladih za upoznavanje s folklorom svoga mjesta bio je povod da se 19. lipnja 1998. godine ponovno počnu uvježbavati pjesme i plesovi. U starijoj skupini okupilo se 22 djece, u mlađoj 21, a još njih 16 se priključilo sljedeće 1999. godine, kada su započeli s nastupima (prvi u povodu posvete zvona na *Crkvi Svetog Ivana Krstitelja* u Koprivničkom Ivancu, ujedno i *Majčinog dana* i *Dana vatrogasaca*) pa je obnovljena registracija udruge uz donošenje novog statuta. *Društvom* od tada rukovodi upravni odbor na čelu s predsjednikom, za kojeg je izabran Anđelko Majtan, a zatim u sljedećim mandatima Božidar Vrabelj, Biserka Geršić, Kristina Furkes i Gordana Horvat. Uvježbavanje pjesama i plesova u sljedećem razdoblju započela je Marina Rodek, nastavila Snježana Sremec pa Anja Jakšić. Dječju skupinu podučavale su Kristina Furkes i Željka Gabaj, a posljednjih godina vodi ih Maja Latin. Tamburašku skupinu vodili su Tihomir Klauček, Mario Lončar, Dino Jakšić i sada Siniša Bartolović. Unatrag nekoliko godina tamburaški pomladak podučavao je Dino Jakšić, kojeg je naslijedio Siniša Bartolović.

U posljednjih dvadeset godina *Društvo* je redovni sudionik županijskih smotri izvornog folkloru i dječjih smotri, sudjeluje na folklornim manifestacijama i priredbama lokalnog i državnog te međunarodnog značaja, priređuje

Sl. 6. Stara dječja igra slaganje *koci od kocena* (fotografija iz zbirke DIF-a)

izložbe, predavanja i radionice – ukupno oko 260 događanja. Uz to radi se na istraživanju i dokumentiranju kulturne baštine i sukladno mogućnostima prikupljaju se originalni dijelovi narodne nošnje kako bi ih se očuvalo i upotpunilo buduću etnografsku zbirku.

5. Radionice ivanečkog veza

Umijeće izrade *ivanečkog veza* prenosilo se i očuvalo na način da su djevojke i djevojčice *našivavale* uz svoje majke i bake ili žene koje su slovile za odlične vezilje. Osim vještih *Ivanjki*, koje su godinama svoje slobodno vrijeme posvećivale izradi *ivanečkog veza*, i članice *Društva izvornog folkloru Koprivnički Ivanec*, koje su znale *našivavati* posvetile su se izradi različitih predmeta s *ivanečkim vezom* i predstavljaju na

prigodnim izložbama, pa je tijekom 2005. godine formirana folklorna skupina vezilja. Na radionicama vezenja, koje se kontinuirano održavaju u okviru djelovanja skupine vezilja, provodi se podučavanje iz umijeća izrade *ivanečkog veza* za članice *Društva*, od djevojčica do žena starije dobi. Voditeljice skupine vezilja bile su Gordana Horvat, Doroteja Jakupić, Željka Marčec i Marija Martinaga, a sadašnja voditeljica je Nedeljka Vrhoci. Učenje *našivanja ivanečkog veza* organizirano je i u sklopu izvanškolske nastave u *Osnovnoj školi Koprivnički Ivanec* prvobitno pod vodstvom Doroteje Jakupić, a zatim je to nastavila učiteljica Đurđica Prlok. Osim učenjem i vježbanjem umijeća izrade *ivanečkog veza* vezilje *DIF-a* održavaju prezentacijske radionice *ivanečkog veza* sa zainteresiranim udrugama, školama, fakultetima, muzejima, na folklornim seminarima, radionici o provedbi UNESCO-ove *Konvencije za zaštitu nematerijalne kulturne baštine* u Hrvatskoj, interaktivnim izlaganjima iz tog područja, kao i redovne radionice u sklopu godišnjih obilježavanja *Dana europske baštine* u suradnji s *Ministarstvom kulture Republike Hrvatske*. Izložbe *ivanečkog veza* čest su popratni sadržaj kulturnih manifestacija i posebnih prigoda kada posjetiteljima tih priredbi umijeće izrade i predmete izrađene izvornim vezom vezilje predstavljaju često odjevene u narodnu nošnju. Njegovanje umijeća izrade *ivanečkog veza* zabilježeno je i u dokumentarnom filmu Hrvatske televizije, snimljenom 2016. godine. U okviru *Biblioteke Podravskog zbornika*, 2018. godine izašao je prvi cjelovit priručnik umijeća izrade *ivanečkog veza* pod nazivom *Ivanečki vez – izvorni vez Koprivničkog Ivanca*. Nakladnik priručnika je Muzej grada Koprivnice koji je projekt realizirao uz podršku Ministarstva kulture Republike Hrvatske i u partnerstvu s *Društvom izvornog folklor*a, čije su članice Gordana Horvat i Renata Kotur Jakupić istražile i dokumentirale tematiku ovog bogatog veza. Viša kustosica Marija Mesarić autorica je predgovora, a recenziju je napisala Zrinka Studen, konzervatorica iz Ministarstva kulture Republike Hrvatske. U priručniku je na četrdeset stranica, ilustriranih s čak stotinu fotografija, pojašnjeno po čemu je *ivanečki vez* jedinstven i što ga sve karakterizira te su detaljno obrađeni

svi motivi. U sklopu tog projekta održano je i desetak radionica umijeća izrade *ivanečkog veza* s djecom školskog uzrasta.

6. Ivanečki kresovi

Ivanečki kresovi jedna su od najstarijih tradicionalnih folklornih manifestacija u Podravini koja predstavlja pjesme, plesove, narodne nošnje i običaje Koprivničkog Ivanca i Podravine, Hrvatske i inozemstva. Prvi *Ivanečki kresovi* održani su 27. kolovoza 1976. godine u 19 sati u tada još nedovršenom, ali prepunom društvenom domu u Koprivničkom Ivancu. Program je ponovljen sljedećeg dana u 10 sati na gradskom stadionu u Koprivnici. Nastupili su *HKUD Prigorec* iz Markuševca kraj Zagreba, *KUD Sloga* iz Sikirevaca kraj Slavonskog Broda, *SPD Sloga* iz Kuzminca i domaćini. Nakon folklornog programa održano je narodno veselje pod nazivom *Igrajte nam tamburaši* u kojem su nastupile četiri tamburaške skupine. Nakon vrlo uspješnog početka u organizaciji mještana i Mjesne zajednice Koprivnički Ivanec, *Kresovi* su s oko 200 sudionika i preko 2000 gledatelja u Ivancu i Koprivnici rasli iz godine u godinu. Već od druge godine suorganizator postaje koprivnička *Podravka*, tjednik *Arena* pokrovitelj, a kasnije se uključuje i Samoupravna interesna zajednica za kulturu općine Koprivnica. *Kresove* su podržavali i mnogobrojni donatori. Godine 1978. u povodu 50. obljetnice *DIF-a* svečano je otvoren dovršeni društveni dom i predstavljen običaj paljenja *ivanjskog kresa* na ulicama širom sela. Manifestaciju je krasila i posebno obilježila gostoljubivost i složnost domaćina jer čitavo je selo živjelo za ovo događanje, prihvaćalo ga kao svoje i pripremalo se ugostiti i u svoje domove smjestiti dvjestotinjak ljudi. Ivančani ponosno ističu da su samo u jednoj ulici sakupili nekoliko stotina jaja i oko sto *pičeka*, kako bi na zajedničkom ručku i večeri pogostili svoje prijatelje folkloršaše. Ne samo folkloršaši, članice tadašnjih aktiva žena, vatrogasnih i sportskih udruga, nego i cijele obitelji bile su uključene u pripremu ove folklorne svečanosti. Tako su nastajala prijateljstva koja su se održavala pismima i uzvratnim posje-

tima. *Ivanečki kresovi* bili su jedan od glavnih nositelja kulturnog života u Podravini. Iako prostran, društveni dom nije bio dovoljan da prihvati sve posjetitelje *Ivanečkih kresova*, pa je doprinosom mještana u novcu i volonterskom radu 1986. godine izgrađena vanjska ljetna pozornica. Od prve do trinaeste priredbe, kada je obilježena 60. godišnjica *Društva, Ivanečki kresovi* bili su dvodnevna manifestacija. Primjerice, program *II. Ivanečkih kresova* 27. i 28. 8. 1977. godine izgledao je ovako: 12 sati – doček učesnika u Koprivnici ispred Podravke, upoznavanje s koprivničkom prehrambenom industrijom i ručak, 15 sati – odlazak društava u Koprivnički Ivanec, 17 sati – polaganje vijenaca na grob palih boraca, 17.40 sati svečana povorka od škole do društvenog doma, 20 sati – folklorni program i narodno veselje. Sljedećeg dana folklorne skupine krenule su u 9 sati iz Koprivničkog Ivanca, u 10 sati je u Koprivnici ispred Podravke formirana svečana povorka, koja se potom kretala do gradskog stadiona gdje je u 10.30 sati održan folklorni program. Povratak u Koprivnički Ivanec na ručak, druženje i zabavu bio je u 14 sati. Ovakav program bio je stalan, uz nastupe u srednjoškolskoj sportskoj dvorani, ako je padala kiša. Previranja u lokalnoj zajednici krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća zaustavila su folklorne aktivnosti i održavanje *Ivanečkih kresova*, koje je Društvo ponovno pokrenulo 2002. godine pod pokroviteljstvom predsjednika Hrvatskog sabora. Od tada se u organizaciji *DIF-a* i Općine Koprivnički Ivanec održavaju u Koprivničkom Ivancu kao jednodnevna priredba posljednjeg vikenda u kolovozu. Izuzetak su bili jubilarni 30. *Ivanečki kresovi* održani u sklopu *Proslave 90. obljetnice DIF-a, Dana Općine i Blagdane svetog Ivana Krstitelja* 16. lipnja 2018. godine. Posljednjih godina program *Kresova* započinje ispred društvenog doma mimohodom sudionika svih društava ulicama Koprivničkog Ivanca. Prvo zaustavljanje je u Crkvi sv. Ivana Krstitelja gdje se župnik obrati okupljenima i svi zajedno otpjevaju prigodnu pjesmu. Potom živopisna i raspjevana kolona nastavlja do križanja Koprivničke i Gupčeve ulice. Tamo se pred okupljenim mještanima društva predstavljaju kratkim nastupom i posluže se okrjepom koju pripreme stanovnice tog dijela na-

selja. Sljedeće predstavljanje okupljenima je na križanju Gupčeve i Radićeve ulice. Ovu manifestaciju redovno prati prikaz izrade izvornog veza s narodne nošnje Koprivničkog Ivanca, izložba radova s *ivanečkim vezom* koju priprema skupina vezilja *DIF-a*, izložba starina, prikaz običaja paljenja krijesa i slično. Nakon folklornog programa u društvenom domu u Koprivničkom Ivancu slijedi druženje svih prisutnih sudionika i posjetitelja. Na ovoj manifestaciji pokrenutoj prije 43 godine i do sada organiziranoj 30 puta, uz predstavljanje domaćina, održano je dosada još 138 gostujućih nastupa s oko 4000 sudionika iz Hrvatske, Slovenije, Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine te Austrije, Mađarske i Grčke, što *Kresove* svrstava među značajne manifestacije usmjerene njegovanju vlastite i upoznavanju tradicijske kulture drugih krajeva Hrvatske i inozemstva.

7. Ivanečke kresnice

U današnje sve globalnije doba za važniji kulturni identitet važno je da djeca odrastaju uz svoje folklorne običaje, narodnu nošnju, pjesme, plesove, stare igre, kao što su to nekada radili njihovi roditelji i bake i djedovi, koji su na potomke prenosili svijest o svom porijeklu i ljubav prema tradiciji. Vođeno tom premisom, *Društvo izvornog folklor* 10. rujna 2016. godine u povodu četrdesete obljetnice utemeljenja *Ivanečkih kresova* pokrenulo je manifestaciju *Ivanečke kresnice* – folklornu priredbu i natjecateljsko druženje na kojem djeca predstavljaju što su s puno truda naučili u svojim društvima, kako neguju i koliko vole svoju baštinu, što je najbolji način čuvanja izvornog kulturnog identiteta i ključ za njegovo prenošenje kroz naraštaje. *Kresnice* se od tada u Koprivničkom Ivancu organiziraju svake godine, druge subote u rujnu. Na *Ivanečkim kresnicama* se uz domaćina predstavlja još pet ili šest dječjih skupina. Priredba započinje mimohodom skupina od osnovne škole do društvenog doma. Nakon folklornog programa slijedi natjecanje u starinskim dječjim igrama: utrci u vrećama, kotrljanju koluta, slaganju *koci od kocena* i bacanje obruča na *kolić*. Djeci su ove

starinske igre nepoznate i nove pa utrke prati žustro natjecanje uz živo i glasno bodrenje. O uspjehu *Kresnica* svjedoče brojne riječi pohvale izgovorene i upisane u knjigu utisaka. Članovi *DIF-a* su zadovoljni zbog pohvala, jedino što još priželjkuju je više posjetitelja.

8. Zaključak

Sačuvani izvorni vez, nošnja, plesovi, pjesme, glazba i običaji obilježje su kulturnog i povijesnog identiteta svakog naroda i zavičaja. Mještani s područja općine Koprivnički Ivanec čine malu zajednicu, ali u svom okrilju tijekom više desetljeća njeguju folklornu tradiciju i kulturno nasljeđe: izvorni vez i jedinstvenu narodnu nošnju. Neizmjeran je to ponos, ali i obveza očuvati izvornost i kvalitetu *ivanečkog veza* u izradi i korištenju, a prema točno utvrđenim pravilima. Isto tako je važno prenošenje umijeća izrade na nove naraštaje, čemu su članovi *Društva izvornog folklor Koprivnički Ivanec*, kao baštinici i nositelji zaštite tog kulturnog dobra, vrlo posvećeni. O tome svjedoče brojne aktivnosti provedene tijekom više desetljeća rada *Društva*.

Literatura

- KOTUR-JAKUPIĆ, Renata; HORVAT, Gordana: *Ivanečki vez – izvorni vez Koprivničkog Ivanca*. // Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2018.
- Izvori
- *Općina Koprivnički Ivanec*, dostupno na <https://koprivnicki-ivanec.hr/o-koprivnickom-ivancu/gospodarstvo/> od 25. 6. 2019.
- *Društvo izvornog folklor Koprivnički Ivanec*, dostupno na <https://www.dif-kopivanec.hr/> od 25. 6. 2019.
- Rješenje Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture RH o svojstvu nematerijalnog kulturnog dobra umijeća izrade ivanečkog veza br. 532-04-02-02/3-11-2 od 2. 11. 2011.
- Pozivnica *II. Ivanečkih kresova* 27. i 28. 8. 1977, arhiva *DIF-a Koprivnički Ivanec*
- Glas Podravine XX, 29 (10. 8. 1968.), 4.
- Glas Podravine XXXI, 23 (4. 6. 1976.), 3.
- Glas Podravine XXXI, 36 (3. 9. 1976.), 1 i 5.
- Glas Podravine XXXII, 33 (19. 8. 1977.), 5.
- Glas Podravine XXXIII, 35 (1. 9. 1978.), 1 i 6.
- Glas Podravine XXXIII, 49 (8. 12. 1978.), 2.
- Glas Podravine XXXIV, 35 (31. 8. 1979.), 6.
- Glas Podravine XXXV, 36 (5. 9. 1980.), 1.
- Glas Podravine XXXVI, 35 (4. 9. 1981.), 1 i 2.
- Glas Podravine XXXVII, 29-30 (23. 7. 1982.), 3.
- Glas Podravine XXXVII, 35 (3. 9. 1982.), 2 i 3.
- Glas Podravine XXXVIII, 19 (13. 5. 1983.), 8.
- Glas Podravine XXXVIII, 35 (2. 9. 1983.), 3.
- Glas Podravine XXXIX, 32 (24. 8. 1984.), 1.
- Glas Podravine XXXIX, 34 (7. 9. 1984.), 3.
- Glas Podravine XL, 18 (10. 5. 1985.), 5.
- Glas Podravine XL, 33 (30. 8. 1985.), 1 i 4.
- Glas Podravine XLI, 34 (5. 9. 1986.), 1, 2 i 3.
- Glas Podravine XLII, 35 (4. 9. 1987.), 1 i 5.
- Glas Podravine XLIII, 35 (2. 9. 1988.), 1 i 2.
- Glas Podravine i Prigorja LI, 22 (31. 5. 1996.), 11.
- Glas Podravine i Prigorja LIV, 19 (14. 5. 1999.), 1 i 12.
- Glas Podravine i Prigorja LVI, 9 (2. 3. 2001.), 12.
- Glas Podravine i Prigorja LVI, 30 (27. 7. 2001.), 13.
- Glas Podravine i Prigorja LVII, 34 (30. 8. 2002.), 12.